

Per 211/1905

10002706, 6

KOZINČINA KROŠTARNA

Gorici, 15. aprila 1905. Tečaj 1.

CC0122 8

ORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva
v slovenskem Primorju.

Ureduje in izdaja **Anton Štrekelj**,
državni potovalni učitelj kmetijstva v Gorici.

List izhaja v začetku in v polovici vsakega
meseca ter stane 2 K na leto. Naročnino
pošiljati je na upravo „Primorskega Gospo-
darja“ v Gorici (Pri rudeči hiši št. 7). MM

Naša živinoreja.

Slovenski del Primorja je majhna dežela, a v nji dobimo tako različne naravne razmere, kakor mogoče ne drugod v celih kraljestvih. Kakšna razlika je samo n. pr. med podnebjem v Gorici in Trnovem ali pa med Dolino v Istri in Kozino ali Podgradom. Ti kraji oddaljeni so komaj dve, tri ure a vendar pridelujemo v prvih lahko južno sadje, v drugih pa še trta ne vspeva več. Z različno naravo različne so tudi živinorejske razmere. V ti občini redili bodemo živino z velikim dobičkom, v sosedni občini, da celo v sosednem selu, bodemo imeli z živinorejo mogoče še izgubo. Napačno je toraj, če kričimo kar v en dan: poprimite se živinoreje.

Živinoreja je jako važna kmetijska panoga, ki donša velike dohodke in mnogo dobička, če pa mislimo, da je vsaki kraj tudi v resnici primeren za živinorejo, se jako motimo. Kjer ni dobre piče, tam se ne more govoriti o pravi živinoreji, osobito ne o vzgoji živine, ampak tam redimo živino samo kot neobhodno potrebno zlo. In takšnih krajev je pri nas precej. Te kraje pustimo za sedaj in oglejmo si najprej one, v katerih moramo delati na to, da se živinoreja razširi in zboljša.

Najbolj važen tak kraj so gotovo naše Gore ali kakor navadno pravimo **Tolminsko** (tolminski političen okraj, h kateremu spada tudi Cerkljansko, Bovško in Kobariško).

Ker ne more pridelovati naš Gorec radi prehladnega počelja tako okusne vinske kapljice, kakor Vipavec, Bric ali Kraševce, zato se je že od nekdanj poprijel bolj živinoreje. Saj mu donaša ta tudi v resnici velike dobičke, toda še mnogo večje bi mu jih donašala, če bi svojo živinorejo tako vredil, kakor zahtevajo današnji časi. Žal pa, noče slišati gorski kmet mnogo o napredku in je v tem oziru za drugimi sodeželani precej zaostal. Izjeme so seveda tudi tu častne!

Za živinorejo tako ugodnih razmer, kakor v naših Gorah, ne dobimo tako zlahka. Sena je tod mnogo in to je tako slastno in redilno, da se mi skoraj popolnoma slagamo z onimi, ki pravijo, da ni treba pomagati živini pri tem senu še z drugimi krepilnimi dodatki. Kako lepi travniki so v naših Gorah! Kraševce, ki je vaje samemu kamenju, se kar ne more nagledati gladkih strmin, če ga zaese pot na Tolminsko. Ti travniki bi bili še lepši, če bi dajali tudi prav mnogo sena in to bi se lahko zgodilo, če bi gorski kmetje tu pa tam bolj poskrbeli zanje, nego skrbijo. Gorska voda sicer nima mnogo redilnih snovi v sebi, toda nekoliko jih ima vendarle in če bi se napeljala po travniku, da bi ga namakala, ko je potreba, bi trava še bolj rastla. Vodá pa imajo naši Gorci dosti. Še bolj bi pomagali rašči trave, če bi pokončevali mah po travnikih. Travniške brane najbrže pa niso še vidile naše Gore in zato ne poznajo soški sinovi tudi dobrot, ki jih daje to orodje. Po visokih gorskih strminah, kjer se mora še celo kosec privezati z vrvjo, da se ne spodrsne v globočino, res ni mogoče rabiti te priprave, toda v Gorah imamo tudi mnogo ravnih in nekoliko poležnih travnikov. Ravno v dolinah in v osojnih legah škodi ta plevel najbolj. Tudi umetnih gnojil ne poznajo še kmetovalci na Tolmiškem. Tega jim pa do sedaj ne moremo zameriti, ker bi jih morali iz Gorice voziti, kar bi gnoj preveč podražilo. Ko bo pihal v kratkem tudi po tolminskih dolinah „lukamatija“, upamo, da se v tem oziru poboljšajo. Toda mi jim tega ne prigovarjamo toliko časa, dokler ravnaajo s hlevskim gnojem tako nemarno, kakor smo povedali v eni številki našega lista. Kupovati tuj gnoj za drage novce, a domačega, ki je še več vreden, spuščati v Sočo ali Idrico, to

je pač nespamet. Priporočamo jim pa, naj gnojijo travnike z domačimi gnojili in če jim ta zmanjkajo, kupijo naj druge.

Pa ne samo seno imajo Gorci kaj izborno, marveč tudi paša je v nekaterih krajih nekaj posebnega. Če bi imeli drugod tako lepe planine, znali bi jih gotovo boljše izkoriščati.

Dasi imajo Tolminci mnogo dobre krme in bi je lahko še več imeli, vendar ni njihova živinoreja še na visoki stopinji. V zadnjem času se je sicer v tem oziru že mnogo zboljšalo, temu se ne more oporekati, če pa primerjamo našo živinorejo z ono sosednih gorskih pokrajin, sprevidimo koj, da bo treba še delati, predno jih dosežemo. Švicarjev seveda ne dosežemo tako lahko, četudi niso naše razmere slabše od njihovih, toda če se jim vsaj nekoliko približamo, bodemo dobri. Da bi v kratkem vsaj tam, kjer so Korošci! Pred nekolikimi leti sem bil na Koroškem in reči moram, da so Korošci nasproti našim kmetom pravi mojstri v živinoreji. Koroški gospodar pa ima tudi v resnici veselje do živine in ji prej postreže nego samemu sebi. Zato pa so tudi njegove krave ena lepša od druge. V mnogih krajih si je živina tako podobna, da sam gospodar komaj razločuje posamezne živali. Poglejmo pri nas! Cel dan boš hodil in še ne najdeš živinčetu para. Vse je nekam prekrizano in mi se kar šudimo, da hoče kupovati c. kr. kmetijska družba v Gorici z državnim denarjem za nadaljno razplodivanje to mešanico. Ako se je odbralo za tolminski okraj belansko pleme in se je to tudi kot dobro spoznalo, morali bi biti pač dosledni, ne pa pričenjati sedaj, ko se nahajamo na pol poti, upeljavati „staro tolminsko pasmo“, katere niti več ne dobimo. Če pa ima kedo kakega lepega bika čiste belanske pasme, naj ga le drži, čim dlje časa ga more, saj ga drži za potrebo. Čemu ga odkupovati!

Da smo v naših Gorah v živinoreji zaostali, krivi so večinoma kmetovalci sami. Premalo jim je marj za pravo živino. Kjer je bik bolj poceni, tje gonijo svoje krave ter ne gledajo, ne kakšne pasme je samec, ne kakega života, ne kake starosti in ne kakšnega rodu. Drugod so kmetje v tem oziru drugačni in ne gledajo ne za krono, ne za goldinar. Pač zadnji čas bi bil, da stopi v teh krajih zakon gledé lincenciranja bikov v veljavo!

Jako neugodno vpliva na tolminsko živinorejo tudi to, da prodajajo naši kmetje najlepša teleta mesarjem. Belansko cikasto pleme z belim gobcem mesarji posebno drago plačujejo in kmeta

svitle kronice kaj rade preslepijo. Že večkrat sem opazoval vozove, na katerih prevažajo prekupci teleta v Trst in reči moram, da so naložena večinoma le odbrana živinčeta. Če hodiš po hlevih, ne dobiš zlahka tako lepih telet. Koliko za vzgojo dobrega materijala se na ta način vgonobi! Pač slednji čas bi bil, da sprevidijo Tolminci svojo zmoto. Če jih prekupec moti za lepo tele, pokažejo naj mu vrata. Tudi lepe, odrasle krave, ki imajo belanske znake na sebi, kaj rade romajo čez Predil na Koroško, seveda ne na božjo pot. Tudi to ni pravo delo sedaj, ko potrebujemo sami dobre živine za pleme.

Radi izborne piče, redili bodemo na Tolminskem v prvi vrsti živino, ki daje mnogo mleka, se dá pri tem vendar kolikor toliko vпитati in ima čim večja teleta. Ker se na Tolminskem sploh ne redi volov, zato nam je pleme, ki daje tudi dobro vprežno živino, postranska stvar. V dosego gornjih namenov se je prav srečno izbrala belanska pasma, katero je prav za prav pasmina nekoliko večjega pincgavskega plemena. Ta žival izborna molze, se rada redi, ima velika teleta in je s pičo in tudi s postrežbo jako zadovoljna. Staro tolminsko pleme bilo je sicer nekoliko bolj mlečno, toda vendar premajhno za naše razmere, ker se mora gorski kmet v mnogih krajih tudi s prodajo živine pečati. Majhna krava pa malo izda.

Belansko pleme se je v gorah že precej vdomačilo. Kakor že rečeno, bil bi uspeh do sedaj že velik, če bi kmetje bolj pazili na čistost matere, osobito pa očeta. Saj se vvažajo sem že več desetletij čistokrvni biki in tudi krave. Priporočamo toraj posebno bolj razumnim kmetovalcem, naj dejajo nato, da bodemo zamogli vsaj za nekoliko let dobiti doma plemensko živino in da ne bo treba nositi dragih novcev tujcem.

(Dalje prihodnjič).

Jako priporočljivo sredstvo proti lišaju na sadnem drevju.

V zadnji številki tega lista praša g. J. P. v Št. P.: Ali je lišaj na sadnem drevju škodljiv in če je, kakšno sredstvo naj se rabi, da se ga odpravi.

Častito uredništvo je na to vprašanje že odgovorilo, pa ne bode odveč, ako tudi jaz iz svoje dolgoletne skušnje na isto sledeče odgovorim. Lišaj, bodisi beli, zelenkasti, osobito pa rumeni, je v krajih, kjer je po zimi vlažno ter ob enem močno vetrovno podnebje, sadnemu drevju jako škodljiv. Ako ni namreč drevju prav dobro postreženo, posebno prav dobro gnojeno in ne more bujno rasti, oslabi vsled lišaja, ki se nahaja na njem, v vetru in burji izpostavljenih legah v prilično malo letih tako, da se posuši. V dostih krajih na Ogrskem je n. pr. ravno zaradi lišaja, uspešno sadjarstvo skoraj nemogoče.

Tudi po Dolenskem je lišaj v dostih krajih, osobito v burji razpostavljenih légah velika nadloga. Ravno kmetijska šola na Grmu ima n. pr. velik jabolčni sadovnjak v tako nesrečni légi, da je bilo drevje kar rumeno, kakor pozlačeno od lišaja, dasiravno se mu je z gnojnico prilivalo. Ves lišaj dol ostrgati, bila je stvar nemogočnosti, kajti veliko preveč ga je in škodovalo bi se s tem delom drevju skoraj več, kakor pomagalo, ker bi se mu mnogo rodovitnega lesa sadnih stržev odvalilo. Razun lišaja, imeli smo v ravno tem sadovnjaku še drugo veliko nadlogo, namreč bolezen, kateri pravimo na listju „listna sušica“, na sadju pa „grintavost“, latinski „fusicladium mali“. Vsled te bolezni prične listje na sadnem drevju, namesto šele ob vsih svetih, že v avgustu ali septembru rumeneti ter odpadati, tako, da je do vsih svetih že popolnoma golo. Sadje postane grintavo razpokano, nobeni stvari podobno in vrhu tega je neokusno in trdo, ker ni moglo brez drevesnega listja popolnoma dozoreti. Prošlo leto pričeli smo ta sadovnjak proti listni sušuci v prvič škropiti z 1% raztopino modre galice, ravno tako, kakor se škropi vinska trta proti peronospori, le s tem razločkom, da smo škropili v prvič, ko je drevje ravno začelo brsteti, v drugič pa šele po cvetju. Proti fusikladiju ni bilo poznati, da bi škropljenje močno pomagalo in sicer radi tega, ker mu je toča listje grdo razbila, odločno pa je hasnilo škropljenje proti lišaju, kajti tu je izginil lišaj popolnoma, sosedovo jabelčno drevje pa, katero ni bilo škropljeno, je tudi letos od lišaja tako rumeno, kakor bi bilo pozlačeno. Na našem drevju se je tudi rašča v prošlem letu vidno zboljšala in sicer v kljub silni toči. V škropljenju z 1% raztopino modre galice imamo toraj kaj izdatno sredstvo proti lišaju in fusikladiju obenem. Seveda je pa potrebno, da se ima

za škropljenje velikega drevja, povsem drugačne škropilnice kakor jih rabimo za škropljenje trt! (Za silo bi bile tudi te dobre. Ur.)

R. D.

Nekoliko o molžnji.

„Krava se pri gobcu molze“, pravi star pregovor. Ta pregovor pa ni popolnoma resničen, kajti čestokrat dobimo krave, ki dajejo pri slabi krmi več mleka nego druge pri dobri. Zato je gotovo, da ne odvisi mlečnost krave samo od piče, marveč tudi od drugih okolnosti in sicer v veliki meri od molžnje same.

Koliko dobrih mlekaric pokvarijo malomarne dekline, o tem sem slišal že marsikatero pritožbo. Ne samo s tem, da se le površno molze, marveč tudi radi grdega ravnanja izgubi krava mnogo mleka. Posebno ob nedeljah, ko se mudi dekline „na križado“, mora prenesti uboga živina marsikatero grenko. Zato pa je dolžnost skrbne gospodinje, da posle v hlevu večkrat nadzoruje in se sama prepriča, kako z živino ravnajo, osobito pa, kako krave molzejo.

Mlečnost krave odvisi v veliki meri od čiste molžnje in od tega kako molzemo. Če kravo samo vlečemo za ses, ostane v gornjem delu vimena mnogo mleka, ki je obenem najbolj mastno. Saj ti je znano, da se ne napravlja smetana na dnu posode, marveč vrhu mleka. Da spravimo tudi to mleko iz vimena, ne smemo toraj molzti na ta način, marveč moramo tudi vime večkrat pretisniti. S tem dosežemo da se tudi mlečne žlezi (podobne so brisalni gobi) bolj razširijo in okrepejajo. Saj nam je tudi znano, da ima oni, ki krepča večkrat svoje živce s telovadbo bolj močne roke, nego mehkužen meščan, ki ni še svoj dan poskusil s telesnim delom.

Najbolj hvalijo dandanes način molžnje, kakoršnega je vpejal danski živinozdravnik Dr. Hegelund. Gotovo ne bo škodilo, če povemo tudi našim čitateljem nekoliko o ti molžnji. Skušajo naj jo posnemati. Gornji živinorejec pravi prilično takole:

Kedar molzeš, bodi čisto oblečen, vsedi se na desno stran

krave, katero prej prijazno ogovori. Pred molžnjo očisti vime in bližnje telesne dele s snažno brisalko, toda rahlo, da vimena ne raniš. Golida naj bo vselej ploščena (kositerna) in vedno čista. Tudi roki moraš imeti snažni in ne mokri.

Najprej je molzti sprednja sesa in sicer levega z desno roko, desnega z levo. Roko je privzdigniti, ko se molze, do vimena, katero se še nekoliko navzgor pritisne. Pri tem je roko odpreti v toliko, da se ses rahlo objame a čim se je zajelo pest mleka, povese se roka v toliko, da pride ses v prvotno dolžino. Obenem, ko se roka poveša, pritiska se s prsti od zgoraj vedno bolj navzdol, da teče

Pod. 16. Prednja in zadnja desna mlečna žleza se stisneta in obenem privzdigneta.

mleko v jednomernem in nepretrganem curku. Od početka je molzti počasi. Posebno je paziti na to, da se ses ne nateguje, ker bi krava lahko pridržala mleko. Molžnje naj se ne prekine marveč molzti je brez presledka in razun koj v začetku, kolikor mogoče hitro. Ko se pomolzeta prednja sesa, začneta se molzti na isti način zadnja a ko prihaja tudi iz teh le malo mleka, prične se s čisto molžnjo.

Pod. 17. Prednji mlečni žlezi se stisneta skupaj.

niti ter nato pritisniti mleko iz mlečnih žlez navzdol. Po tem pritisku molze se kakor od početka. Isto delo se ponavlja na zadnjih sesih. Ko noče teči tudi iz teh več mleko, prime se

Roki privzdigneta se v ta namen kolikor mogoče h vimenu, katero je najprej nad prednjima sesoma okle-

prednjo in zadnjo desno mlečno žlezo (v vimenu so 4 med sabo neodvisne mlečne žlezi) tako, da prideta palca na zadnjo stran

Pod. 18. Prednja desna mlečna žleza se stiska od strani in od sredine.

vimena a ostalih 8 prstov v prostor v polovici vimena (glej podobo 16.). Roki se nato nekoliko stisneta ter privzdigneta proti kravjemu trebuhu. Stiska in privzdiguje se trikrat zaporedoma, na kar se začne molzti. Delo pa je večkrat ponoviti a ko se desni mlečni žlezi izprazneta, ponovi se ta molžnja na levima sesoma. skupno a nato vsako zase s tem, da se dene ena roka na zunanjo stran vimena in druga med desno in levo prednjo žlezo. (Glej pod. 18.). Ko se pomolze mleko iz prednjih sesov, ponovi se delo na zadnjih. Prste je pri tem razširiti in postaviti navpično a palec naj pride na zadnjo stran vimena. (Glej pod. 19.). Čim se roki še nekoliko privzdigneta, pritisne se ž njima mleko iz vimena. Tudi to je ponavljati, dokler dobivamo mleko.

Z deloma zaprtima rokama primemo h koncu prednja sesa, privzdignemo ju proti trebuhu ter ob enem sunimo v mlečni žlezi (glej pod. 20.). Po vsakem tretjem sunku se mleko izmolze.

Ko je sprednji del vimena prazen, pomolze se na isti način še zadnji in delo je končano.

Pod. 19. Zadnja desna mlečna žleza se stiska od strani in od sredine.

Tako uči Hegelund. Njegov način je sicer na prvi pogled nekoliko kompliciran, vendar ni posebna težava privaditi se mu. V glavnem obstoji v izžemanju mleka iz mlečnih žlez. Od mlade krave, ki je dajala 9 l *kg* mleka na dan, povečala se je, kakor pravi Hegelund, množina mleka že po 6. dnevu njegove molžnje na 17 *kg*. Druga mlada krava, ki je dajala 5½ do 6 *kg* mleka na dan, se je molzla po popisanem načinu tri tedne in sicer vsak dan po 7 krat. V tem času je poskočila množina mleka na 14½ *kg*. Ta mlečnost pa se je tudi potem obdržala, ko se je kravo zopet po trikrat na dan molzlo.

Pod. 20. Konečna molžnja.

Mi ne dobimo najbrže takih uspehov, toda če povečamo množino mleka na dan samo za 1 ali 2 litra, smemo biti zadovoljni. Zato bi bilo pač dobro, če bi začel kedo molzti po popisanem načinu ter nam bi potem o uspehu sporočil.

Št.

DOPISI IN POROČILA.

† **Andrej Černe.** — V soboto dné 8. t. m. izdihnil je v Barkovljah svojo blago dušo po tridnevni bolezni gospod Andrej Černe. Pokojnik je bil več let neprenehoma odbornik in blagajnik kmetijske družbe za Trst in okolico, kjer je jako požrtvovalno deloval. Bil je ljubeznjiv in značajan mož, kakor malo takih, zato si je pridobil v tržaški okolici ljubezen in spoštovanje vseh kmetovalcev, kateri ga bodo težko pogrešali. Mir njegovi blagi duši!

Zakon proti ponarejanju vina nameravajo v državnem zboru prestrojiti. O tem se je bavil prošle dni poseben vinarski odsek državnega zbora, h kateremu so se poklicali tudi razni veščaki in zastopniki vinarskih društev. Pač slednji čas je, da se v tem oziru kaj vkrene, to potrebo čutimo tudi pri nas.

Gledé razdolžitve zemljišč bavil se je 7. t. m. pododsek parlamentarnega gospodarskega odseka. Vlada je pripravljena za rešitev tega vprašanja in sicer s tem, da vpelje na zemljiščne dolgove prisilno amortizacijo, da se razglasijo zemljiščni dolgovi kot neodpovedni ter s tem, da organizira kmetijski kredit.

Novi vinogradi. — Radi letošnje hude zime, se ni moglo napraviti pri nas mnogo novih nasadov, ker je zemlja v mnogih legah, osobito v osojnih, zamrzla. Precej pa se je letos kopalo v bližini Nabrežine, kjer so kamnoseki po zimi štrajkali. Če je škodoval štrajk na eni strani, pa na drugi je koristil.

Toča je letos rano pričela. V četrtek 6. t. m. padala je precej debela po Brdih in po Furlaniji. Velike škode ni napravila.

Sadno drevje je sedaj v bujnem cvetu. Bojimo pa se, da bomo letos malo brali, če bo trajalo preveč časa deževje. Prošlo sredo se je že pokazala mrzla megla, ki tako rada osmоди nežno cvetje. K sreči je kmalu izginila in ni napravila še škode. Tudi slana bila je že prošle dni; posebnega kvara pa ni tudi ona prouzročila. Če tudi se cvetje osiplje, nekoliko nade imamo pa vendar še.

Novo ustanovljena mlekarska zadruga za Brkine bođe imela svoj prvi občni zbor na belo nedeljo dné 30. t. m. okoli 3. pop. v prostorih gospoda veleposestnika in župana Iv. Dujca v Zavrhku.

Vinska kupčija. — Brici so večinoma že poprodali svoje vinske pridelke. Cena briškim vinam bila je letos precej dobra. Navadna ribola prodajala se je po 36 do 46 K. Tudi vipavskega vina je več malo. Cena srednjemu vipavcu je okoli 35 K. Boljša vina, osobito ona, ki so se pravilno napravila, dosegla so ceno tudi do 44 K. Kraškemu teranu odpre se kupčija šele po veliki noči.

GOSPODARSKE DROBTINICE.

Kokoši, ki kokljajo prepozno in jim ne maramo podlagati, so našim gospodinjam mnogokrat v pravo nadlego. Ne samo, da žré taka kokoš brez vsacega dobička, ker ne nese jajc, marveč razbije s svojim grdim obnašanjem tudi jajca svojih tovarišic. Proti kokljanju priporočajo, naj se dene kokoš koj, ko konča nesti in se vidi, da misli kokljati, v hladen prostor, ki je potlačen s kamnitimi ploščami ali s zemljo. Kokoš pogrniti je s košaro ali s zabojem, da se jo prisili na ta način ležati, oziroma stati na hladnih tleh. V ti ječi pustiti jo je tri dni. Druge hrane se ji ne sme dati nego pitno vodo. Po treh dneh izpusti se kokoš izpod koša in v kratkem bo pričela nesti. Koj po izpustu bo sicer še kokljala, toda v gnezdo se ne bo več vsedala. Ako bi imela pa vendarle še nadalje to slabo misel, denimo jo še za dva dni v zapor. Če imamo več takih kokelj, zapremo jih lahko skupaj. Opomniti je še enkrat, da je treba delati s kokošjo na ta način koj v početku kokljanja. Če je že več dni valila, je tridneven post prenevaren za že oslABLJENO žIVAL. Naše gospodinje lahko poskusijo, v koliko je na tem resnice. Sedaj imajo dovolj prilike.

Krmljenje plemenskih bikov mora biti drugačno nego mlečnih krav, ker bi se v tem slučaju biki preveč odebeleli in bi ne bili dobri za plemenitev. Biku naj se ne daje ne otrobov, ne moke, ne oljnatih pogač, pa tudi ne preveč slame ali rezanice, da ne napravijo prevelikega trebuha. Dobro seno in dnevno $1\frac{1}{2}$ do 2 kg ovsa, kateri piči se dodá nekoliko soli, je za bika najboljša hrana.

Solniter (salpeter) je umetno gnojilo, ki ima v sebi mnogo dušika. Ker premanjkuje te snovi skoraj v vsaki zemlji, zato je solniter povsod dobrodošel. Samo metuljčicam (detelji, grahu, fižolu itd.) ne hasne, ker nabirajo te rastline s pomočjo gomoljastih korenin dušik tudi iz zraka. Najbolj koristi solniter žitu, turščici, travi, krompirju, zelenjavi, trti, sadnemu drevju itd. Po njem te rastline bolj bujno rastejo in lepše ozelene. Ker se solniter hitro raztopi, ne sme se gnojiti z njim po zimi, marveč takrat, ko začenja rastlina rasti. Sedaj pa do konca maja je toraj

za guojenje s solnitrom najboljši čas. Navadno se potrosi na 1 ha zemljišča okoli 2 q tega gnojila (na 1 njivo toraj približno 60 do 70 kg, k eni trti 1 žlico). Če potrosimo preveč solnitra okoli rastline, jo lahko zamorimo, zato je boljše pomešati gnojilo pred rabo s suho zemljo, da se bolj enakomerno poseje po polju. Krompirju trosimo solniter lahko po lehi, drugim rastlinam pa ga je treba trositi po vsem zemljišču enakomerno. Če mogoče, naj se solniter, potem ko se je potrosil, podkopa ali podorje. 1 q solnitra stane okoli 25 kron, pri navadnih trgovcih nekoliko več.

Kedaj je treba trte v prvič žveplati? Čim požene trta za 10 do 15 cm dolgo mladje. Na trti nahaja se v tem času še malo bolezenskih kali, ki prouzročajo plesnobo (oidium) in zato te kali sedaj lažej zamorimo, nego potem, ko se njihovo število jako pomnoži. Dokler je mladje majhno, kali tudi lažej z žveplom zadenemo nego potem, ko se to razraste. Žveplati je v gorkem vremenu in ne v rosi. Žveplo deluje na ta način, da se na solncu nekako sežgé in šele njegov dim (žveplena sokislina) zamori bolezen. Za prvo žveplanje rabi se navadno trosilnik ali pa vrečica. Trosilnik je cilindраста ploščena posodica, ki je na dnu na več krajih preluknjana in polek teh lukenj nahaja se nekak čopič iz bombaževih trakcev. Ko se v prvo žvepla, naj se ne posipa žvepla po trtah, da je vse rumeno, kakor se vidi tu pa tam, marveč raztrosi naj se ga na drobno po mladju.

Rujavih hroščev ali kebrov pokazalo se je letos velikanska množina. Zvečer kar vse brenči okoli človeka. Osobito v Furlaniji se pritožujejo, toda tudi v Gorici nam ne manjka tega mrčesa, ki nam napravlja precejšnjo škodo na listju, cvetju in mladju. Še večjo škodo delajo kebrove ličinke dokler se nahajajo še v zemlji. Zato v boj proti rujavemu hrošču! Kmetovalci! zatirajmo tega sovražnika svojega stanu kakorkoli moremo in znamo. Vsi pojdimo na delo proti njemu, naprej pa naj gredo naši mladi. Najlažej mu pridemo do živega s tem, da ga tresemo, ko se je vlegel po ponočnem razsajanju na drevesno listje h podnevnemu počitku. Stresimo vejo in pal bode malopridni ponočnjak v rjuhu, ki smo jo pod drevesom razpeli.

Hruškov cvetodér (*Athonomus pini*) pokazal se je letos v prav veliki množini. Vsaj v Gorici ga je polno. Komaj požene

popje za 1 ali $1\frac{1}{2}$ cm dolgo mladje, oziroma cvetje, pa se vse skupaj posuši. Če pregleduješ tako popje zapaziš koj v sredini dobrega $\frac{1}{2}$ cm dolgega, ovitega, belkastega, precej debelega črviča. To je cvetodér. Na jablanih dobi se jabolčni cvetoder, ki je hruškovemu jako podoben. bodisi v obliki, kakor tudi v svojem grešnem življenju. Stariši obema črvoma so majhni hrošči, podobni vsem znauemu trtnemu zavijaču ali trtjonu, samo nekoliko bolj rujave barve. Že meseca maja izleze iz črva hrošček, ki se klati po svetu do prve pomladi. V tem času zleze na drevo, kjer grize popje, katero se je začelo napenjati. V rano zleze po eno jajčice, iz katerega se izvali gornji črv. Proti temu vničevalcu popja in cvetja priporoča se: 1.) saditi drevje, ki pozno poganja; 2.) nabirati napadeno popje in ga vničiti, če so veje močno napadene, odrezati jih in sežgati; 3.) drevo spomladi obmrzlem vremenu otresati nad razprto rjuho; 4.) nastavljati meseca februarja ali marca okoli debela papirnate kolobarje namazane s smolo. Hrošček ne leti neki na drevo, nego bolj se mu ljubi iti peš.

Koliko metrov žice pride na 1 kg, povedó ti naslednje številke:

1 kg žice št. ($\frac{mm}{10}$ debele):	10	12	14	16	18	20	22	25	28	31	34	38	42	50
je dolg metrov:	167	120	88	68	52	44	36	28	22	16	14	12	10	7

Predno kupuješ žico, izračuni si, koliko metrov je potrebuješ in na podlagi tega izveš prav lahko tudi koliko kg bo to znašalo, če deliš število metrov skozi spodnje število. Za vinarje se najbolj priporoča žica št. 25 (2.5 mm debela), za latnike treba je rabiti pa bolj močno.

Rane nastanejo na živalskem telesu s tem, da se koža, meso, živci ali kak drugi telesni del loči ali razdvoji. Odprte rane se začnejo navadno gnojiti in lahko so uzrok, da žival pogine. Ko se žival rani, skrbimo najprej, da ustavimo kri. Z dobro, trdno obvezo ali pa s polaganjem ledu na rano dosežemo to najlažje. Priporoča se tudi 10% raztopina železnega klorida (v 1 l vode 11 dekov železnega klorida), v kateri se namoči predivo ali čiste cunje, kar se polaga na rano. Če se rana gnoji, oprati jo je najprej z morno vodo ter nato obvezati s predivom, ki se je namočilo v 2% karbolni kislini. Pranje in obvezo je večkrat ponoviti.

Zapuhalnik pravimo pripravli, s katero zapuhamo vinsko posodo, da je branimo plesnobe in drugačnega kvara. Najboljši zapuhalnik je zapuhalna pečica, kakoršno prodajajo goriški kleparji po 1 do 2 kroni. Zapuhalna pečica, je napravljena iz ploščevine, podobna je precej špičastemu klobuku in ima na gornjem koncu dimnik, ki se pa koj obrne navzdol. Spredaj ima pečica majhna vrata. Ko zapuhamo vinsko posodo, vtaknemo navzdol obrnjen dimnik v vešino luknjo, a skozi vrata porinemo na posebni skledici košček žvepla, katero prižgemo. Dim ki se sedaj napravlja gre skozi dimnik najprej navzgor a potem pri vehi v posodo. To pripravo imeti bi moral vsak kletar. Če žgemo v sodu žveplene treščice, dosežemo sicer tudi svoj namen, toda mnogo žvepla se raztopi in pade v sod. Tako žveplo prouzroči lahko v vinu duh po žveplenem vodiku, zato priporočam da se rabi, če le mogoče zapuhalaik.

Vino pretočiti je v drugo, predno se vinska klet razgreje. Sedaj je zadnji čas za to delo. Če pustimo vino na gošči, začne se ta sedaj razkrajati ter se napravlja ogljenčeva kislina, ki potegne seboj, ko se vzdiguje, tudi goščo v vino. Vino, ki ni bilo o pravem času pretočeno, se toraj rado moti. Tako vino napadajo rade tudi različne vinske bolezni, osobiti birsa. To naj si zapomnijo oni, ki imajo do dobrega nauka gluha ušesa. S pretakanjem ne izgubi vino prav nič na moči; pač pa dobi pretočeno vino, ko je 2 do 3 tedne mirno stalo, boljši okus in tudi bolj čisto postane.

Presajanje vrtnih rastlin. — Kedar presajamo vrtno rastlinice, paziti moramo osobito na to, da jim ne pokvarimo preveč korenin. Zemlja s katero presajamo, naj ne bo presuha, da rastlinice ne uvenejo. Tudi je paziti, da ne nastanejo okoli korenin votline. Če so korenine predolge in jih ne moremo spraviti v luknjo, prikrajšati jih je samo toliko, kolikor je neobhodno potrebno. Pred saditvijo je dobro, če se namočijo korenine v blatu, ki se ga napravi iz nekoliko kravjeka, zemlje in vode. Za zasajanje so najboljši vpognjeni klini, ki se zabodejo okoli 10 do 15 *cm* v zemljo ter nato nekoliko zavrtijo, da nastane luknja večja. Ko se je rastlinica v to luknjo pogreznila, zabode se klin kakih 5 *cm* od te luknje poševno proti spodnjim koreninam rastlinice in koj nato se pritisne tudi od zgoraj proti

luknji, katera se s tem zasuje. Drugo luknjo je potem s klinom zagrebsti. Po vsakem sajenju je dobro, če se rastlina zalije.

Mladje na ameriškanskih divjakih, ki jih mislimo v zeleno požlahtniti, je treba obirati rano spomladi in sicer čim je zrastle za 5 do 10 *cm* na dolgo. Na šibki trti pustiti je kvečemu dve mladiki, na močni trti pa tri. Kedar obiramo mladike, pustimo one, ki rastejo navpično, četudi so morebiti nekoliko bolj šibke. Da veter tega mladja ne odlomi, privezati ga je ob kol. Če obiramo mladje bolj pozno, ko je zrastle tudi $\frac{1}{2}$ *m* na dolgo, trto močno oslabimo.

Mali zmrzlikar ali zimski pedic je tudi letos pričel svoje hudobno delovanje na cvetju, katerega razjeda, da je kaj. Sedaj ni več sredstva proti temu zagrizenemu sovražniku sadjarstva. Proti njemu se je treba bojevati v jeseni.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Vodovodne cevi.

I. K. v R. (v Gorah). Katere vodovodne cevi so bolj trpežne, svinčene ali železne in kje jih dobiti?

Odgovor: Dandanes rabijo se splošno železne cevi, ki so poleg velike vstrajnosti tudi mnogo bolj cene. Take cevi dobite lahko pri tvrdki Konjedic & Zajec v Gorici.

Pokončevanje poljskih miši.

I. K. v R. Vsako leto mi glodajo poljske miši mlade jablane iz sadnih vrtov. Ali je kateri pripomoček zoper to golazen.

Odgovor: Za pokončevanje poljskih miši je več sredstev. Jako dobro sredstvo, ki se rabi lahko po zimi, ko ste jabolka zagrebli, so Fuchsolove kroglice ki se dobivajo v kemičnem laboratoriju S. Fuchs & dr. na Dunaju VII. Mariahilferst. 38/4. Škatljica, v kateri je 10.000 kroglic stane 3 K. Prašati je preparat za poljske miši (Feldmäusepraeparat). Te kroglice se razstresejo po vrtu ali po polju, kjer se nahajajo miši. Drugo sredstvo proti tem malopridnežem so Löfflerjevi „bacili mišjega tifusa“, katere se dobiva pri c. kr. kmetijsko-bakterijološki postaji na Dunaju, II. Trunne:st. št. 1. v majhnih eprobetah po 1 K ena in po 60 v, ako se jih vzame dve do deset; onemu, ki jih naroči še več, po 20 v in občinam in kmet. društvam po 14 v. Ti bacili povzročajo pri miših tifus in če ena miš oboli, okuži tudi tovarišice z boleznijo. To pripravo rabi se navadno v jeseni in spomladi. Najprej se zmešajo bacili v 1 l povrele, toda

pred mešanjem spet ohlajene vode a v ti se namočijo nato koščeki svežega kruha, ki so tako veliki kakor lešnik. Ta kruh stavi se zvečer ali zjutraj po mišjih luknjah in po zemeljskih kanalih. Paziti je, da ne pridejo bacili preveč na svetlo, osobito ne na solnce, katero bi jih zamorilo. Ti bacili niso nevarni človeku in drugim živalim; celo podganam ne storijo nič. Ena eprobeta bacilov zadostuje za en oral zemjišča. — V zadnjem zasedanju goriškega dež. zbora sklenil se je zakon, po katerem bi se lahko prisililo vsakega posestnika, da pokončne te n:š.m rastlinam jako škodljive zajedalce.

Živinska pesa.

Fr. S. v R. Kaj je živinska pesa, kje se dobi in kako se rabi?

O d g o v o r: Živinska pesa je podobna navadni pesi ali kakor ji tudi pravimo jerebuci. Če sejete v tem mesecu seme v dobro zemljo okoli 1 *cm* globoko in tako gosto kakor žito, dobite v kratkem rastlinice, katere presadite v deževnem vremenu meseca junija ali julija na polje, ki ga prej dobro preorjete. Navadno se sadi živinska pesa za rudečo deteljo, žitom ali tudi za ranim krompirjem. Najboljše je saditi peso v vrste, oddaljene okoli 60 *cm* razsebe. Rastlino do rastline se sadi v daljavo 25 do 30 *cm*, toraj podobno turšici. Seme krmske pese dobite pri tvrdki Mautner v Budapesti (Andrassi út), najbrže tudi pri Potatzkiju v Gorici (v Raštelu), rastlinice za presajanje pa bolj pozno na slov. kmetijski šoli v Gorici. Živinska pesa zraste do jeseni tudi do 2 in celo več kilov težka in je živini precej dobra piča. Ker ima mnogo vode v sebi, dati je smete živinčetu kvečemu 30 *kg* na dan. Predno se rabi je treba peso razkositi v majhne kosce.

Plesnoba na vrtnicah.

N. D. v B. (Istra). Vaš članek v „Vin. in vrt. listu“ „Olepšajmo svoj dom“ me je navdušil in sem nasadil več vrtnic. Te vrtnice napada sedaj bolezen, kakoršno vidite na poslanem listu. Poskusil sem žveplati, ali nič ne izda. Kako naj ozdravim spet vrtnice?

O d g o v o r: List, katerega ste poslali, napaden je od vrtnične plesnobe (*Sphaerotheca pannosa*). Ta bolezen napada od vrtnic najbolj čajne vrtnice, osobito rumeno Maréchal Niel. Bolezen je podobna grozdni plesnobi (*oidiumu*) in spada v isto vrsto (*Erisiphe*). Razun vrtnic napada ta bolezen tudi breskve. Proti vrtnični plesnobi bojevati se je na isti način kakor proti grozdni plesnobi. Najboljše sredstvo je žveplo. Da niste imeli uspeha, bo najbrže uzrok v tem, da niste pravilno žveplali. Tudi ob mojem stanovaju je polno vrtnic, ki jih je lansko leto ta bolezen napala. Z žveplanjem so se ozdravile. Žveplati je koj, ko požene vrtnica 5–8 *cm* dolge poganke a delo potem večkrat (vsake 2 do 3 tedne) ponoviti. Osobito je žveplati, če se pokaže bolezen. Kakor trte, žveplati je tudi vrtnice v lepem vremenu.

Črni palež.

A. G. na V. Kako se pokončuje črni palež?

O d g o v o r: Črni palež je bolezen, ki napravlja na trtali osobito ob cvetu mnogo škode. Črnemu paležu podvrženi so najbolj vinogradi v nižavah, kjer je mnogo rose in oni v težki zemlji. Nekatere trte napada ta bolezen bolj, druge manj. Posebno modrafrankinja in portugalka trpela sta pri nas zadnja leta mnogo

Pristni

Alfa-Laval

so glede trajnosti,
zmožnosti in čistega posnemanja **posnemalniki**

NEDOSEŽNI.

Nad pol milijona posnemalnikov v rabi in z nad 600 prvih nagrad odlikovani.

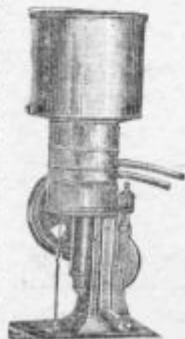
Ceniki brezplačno in prosto poštne.

Akcijska družba

**ALFA SEPARATOR
PRAGA * DUNAJ**

Tvornica najboljših mlekarških
strojev in priprav.

Zastopniki se povsod išče. *

Najboljše stiskalnice za vino

Stiskalnica za vino.

in OLJKE so naše stiskalnice „HERRUL“

najnovejšega in najboljšega sestava z dvojnimi in nepretrganim pritiskalom; zajamčeno najboljšo delovanje, ki prekaša vse druge stiskalnice; hidravlična stiskalnica, najboljše avtomatične patente-**„SYPHONIA“** ki dobajo same vase škroplilnice od sebe, ne da bi jih bilo treba goniti. Plugji, mlinci za grozdje, sadje in oljke. Robotalnice za grozdje. Vitegradiški plugji. Sušilnice za sadje in druge vegetalne. Živiljske in mineralne pridelke. Stiskalnice za seno, slamo itd na roko. Mlatilnice za žito, čistilnice, rošetalnice, Slamorenice, ročni mlinci za žito v razni velikosti in vsi drugi stroji za poljedelstvo. I dobajo in prodajajo jamstvom kol posebno najnoveje, izborna izkušena, kol najboljše pripravljene in odlikovane sestavi

Ph. Mayfart & Co

tovarna za poljedelske in vin-
ske stroje na DUNAJU,
II. Tabarstrasse 81. 71.

Automat škroplilnica.

Odlikovani v vseh državah sveta z nad 500 zlatimi in srebrnimi kolajnami.
Cenik s podobami in množestvilna pohvalna pisma. Razprodajatelj
in zastopniki se iščejo povsod, kjer s. nikom zastopani.

V varstvo proti škod-
ljivcem sadnih in vrtnih
nasadov. Sadne in vrtno
škroplilnice „**Majhen čudež**“,
ki se lahko nosijo, vozijo,
se gonijo z roko ali s vprego.

Škroplilnice proti peronospori „Austria“. Razpršilnik
za žveplo „Vindobona“. Špricalka za žvepleni ogljik
„Kober“. Samodelujoč razpršilnik „Ideal“. M M M M M M
Priprave so zavarovane s patentom in so se nagradile
na razstavih in konkurenčnih zbirkah s prvimi darili.

Prodaja s polnim jamstvom

FRAN NECHVILE, DUNAJ, V/I Margaretenstrasse 98.

tovarna vinarskih priprav, kletarskih strojev in železnine. M M M M M M

Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev v Gorici

vabi člane "Centralne posojilnice" v Gorici in drugih posojilnic po deželi, ki so pridružene tej zvezi, da se naročijo na **modro galico**, angleško, ^{98/99} in na **žveplo**, Ventilato Trezza. Naročila se sprejmejo le za toliko blaga, kolikor je naročenega.

Poleg tega posreduje tudi pri nakupu drugih kmetijskih potrebščin, kakor umetnih gnojil, poljedelskih strojev i. t. d.

Pisarna: ulica Vetturini št. 9.

INŽENJER ŽIVIC priporoča:

Svoj izkušeni železni plug s kolesci za oranje na polju, pri brajdah in drevju, za pletov, osipanje, izrivanje itd. samovodilen, priprost lahek in cen.

Svoje dobro znane škropilnice proti peronospori in svoje neprenehoma delujoče vinske stiskalnice.

Tudi vsakovrstni stroji za kmetijstvo in industrijo, posebno sesalke (pumpe) za vsako rabo, potem cevi se dobivajo pri trvdki

ŽIVIC I DR., TRST Trgovinska ulica 2.

SAUNIG & DEKLEVA

v Gorici, magistratna ulica št. 1.

Največja zaloga šivalnih strojev, tudi za vezanje (rekamiranje), dvo-koles, slamoreznic in mlečnih posnemalnikov (centrifug). * *

Prodaja se tudi proti plačevanje na obroke!

Denar prihrani

kdor kupi izgotovljeno pohištvo pri

ANTON BREŠČAK

Gorica, Gosposka ulica št. 14

vvvvvv (Via Signori) vvvvvv

kateri ima v zalogi najboljšo izbero **pohištva vseh slogov**, za vsaki stan, priprostega in najfinerega izdelka. Različno pohištvo iz železa, podobe na šipe in platno, ogledala, vvvv žime in platno. vvvv

Lastna delavnica vvvvv za tapecirano pohištvo.

Cene brez konkurence.

Daje se tudi na obroke.